

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 5. 7. 1957, sp. zn. 2 Tz 61/57

Číslo: 83/1957

Právní věta:

U spolčenia k trestnému činu, keď zostalo iba na spolčení a trestný čin ešte nebol realizovaný, zamedzenie alebo napravenie škodlivého následku trestného činu z hľadiska ustanovenia § 64 ods. 1 písm. b) tr. zák. o účinnnej ľútosti záleží v tom, že páchatel' urobí všetko, aby účastníci spolčenia upustili od trestnej činnosti, ku ktorej sa spolčili.

Skutočnosť, že zostalo iba pri spolčení páchatel'ov smerujúcemu na zničenie alebo rozvrátenie ľudovodemokratického štátneho zriadenia alebo spoločenského poriadku republiky (§ 78 ods. 2 tr. zák.), nemení nič na kvalifikácii dokonaného velezradného spolčenia a nemôže preto byť posudzované iba ako podvrátenie republiky podľa § 79a tr. zák. (alebo ako združovanie proti republike podľa §§ 79 alebo 80 tr. zák. v znení pred novelou). Keby došlo k uskutočneniu akcií plánovaných pri velezradnom spolčení, neišlo by už iba o velezradné spolčenie, ale o trestný čin velezrady podľa prvého odsedku § 78 tr. zák.

Nejde o dobrovoľné oznámenie v zmysle § 64 ods. 1 písm. b) tr. zák., keďže páchatel' urobí o trestnom čine oznámenie až pri svojom výsluchu v prípravnom konaní, aj keď páchatel' predtým mal v úmysle trestný čin bezpečnostnému orgánu alebo prokárutorovi oznámiť, medzi časom však došlo k jeho stíhaniu.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 05.07.1957

Spisová značka: 2 Tz 61/57

Číslo rozhodnutí: 83

Číslo sešitu: 10

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Beztrestnost, Podvracení republiky, Spolčení, Účinná lítost

Předpisy:

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Obvinený A, odsúdený pre trestný čin poburovania proti republike podľa § 81 ods. 1 tr. zák. (v znení pred novelou) na tri mesiace odňatia slobody, rozhodol vyhnúť sa trestu ilegálnym odchodom do zahraničia. Za tým cieľom zišiel sa v októbri 1950 s ďalšími tromi obvinenými B, C a D. Na tejto

schôdzke z popudu obvineného A rozprávalo sa o ilegálnom úteku do zahraničia, pričom by však vopred obvinení previedli teroristickú činnosť, aby mohli v zahraničí preukázať nepriateľom republiky „zásluhy“, t. j. činnosť namieranú proti republike. Obvinený A preto navrhol, žeby bolo treba vyhodiť železničný most, obvinený B navrhol zapáliť politickú školu, pričom bolo medzi obvinenými ďalej dohodnuté, že na poslucháčov tejto školy sa bude strieľať, a k tomu cieľu uvažovali obvinení o možnosti zohnať zbrane. O niekoľko dní neskôršie – beztoho, žeby boli niečo z takých teroristických akcií vykonali alebo sa o ne pokúšali – obvinení A a B odcestovali vlakom do Plzne a odtiaľ k československo-nemeckým hraniciam v úmysle odísť ilegálne do americkej okupačnej zóny v Nemecku. Po trojdňovom blúdení v horách, pre neznalosť terénu a pre nastalé dažde, rozhodli sa vrátiť domov, kde po príchode boli zatknutí. Za to boli obvinení A, B, C a D rozsudkom býv. Štátneho súdu z 19. januára 1951 uznaní vinnými trestným činom velezrady podľa § 78 ods. 2, ods. 1 písm. c) tr. zák. (v znení pred novelou). Najvyšší súd zamietol odvolanie obvinených proti tomuto rozsudku býv. Štátneho súdu.

Na to v júni 1956 obvinený A požiadal krajského prokurátora v Bratislave o obnovu trestného stíhania. V svojej žiadosti uviedol, že zápisy o jeho výsluchu nezodpovedajú skutočnosti a viedol dvoch svedkov P a R o tom, že sa vrátil s úmyslom prihlásiť sa dobrovoľne bezpečnostným orgánom. Krajský prokurátor v Bratislave navrhol potom obnovu trestného stíhania v prospech všetkých obvinených. Po vykonanom konaní, uznesení Krajského súdu v Bratislave bola povolená obnova trestného stíhania v prospech všetkých obvinených. V dôsledku toho pôvodný rozsudok býv. Štátneho súdu a rozsudok Najvyššieho súdu boli zrušené.

Krajský súd v Bratislave po novom hlavnom pojednávaní rozsudkom z 11. decembra 1956 uznal obvinených B, C a D vinnými trestným činom združovania podľa § 80 ods. 1 tr. zák. (v znení pred novelou) preto, že sa v októbri 1950 spoločne medzi sebou a s obvineným A dohodli, že opustia územie republiky a že vykonajú niekoľko teroristických akcií, aby si získali zásluhy a podľa tejto dohody obvinení A a B odcestovali do Plzne, avšak od úmyslu odísť do zahraničia upustili a nijakú teroristickú akciu nepreviedli. Obvinení A a B boli uznaní vinnými tiež trestným činom nedovoleného ozbrojovania podľa § 120 ods. 1 písm. a) tr. zák. preto, že obvinený A od nezisteného času až do svojho zatknutia v októbri 1950 prechovával dva samopaly, jednu vojenskú pušku a jednu vojenskú pištoľ a náboje do týchto zbraní a z týchto prepustil obvinenému B jeden samopal, ktorý obvinený B od jesene 1950 až do svojho zatknutia mal v držbe. Naproti tomu bol obvinený A podľa § 162 písm. a) tr. por. z r. 1950 oslobodený od obžaloby pre trestný čin velezrady podľa § 78 ods. 1 písm. c) ods. 2 tr. zák., ktorý podľa obžaloby spáchal tým, že v októbri 1950 s inými sa spojil, aby sa pokúsil zničiť ľudovodemokratické zriadenie republiky.

Tiež krajský súd v podstate zhodne s rozsudkom býv. Štátneho súdu zistil, že obvinení A, B, C a D pri niekoľkých stretnutiach sa spoločne dohovárali, že ilegálne odídu do zahraničia a že pri týchto jednaniach sa dohodli, že pred odchodom do zahraničia vykonajú teroristické akcie, aby si získali v zahraničí nejaké zásluhy. Ďalej zistil krajský súd, že v súvislosti s týmito rozhovormi obvinený A odovzdal obvinenému B jeden samopal. Koncom októbra 1950 obvinení A a B odcestovali s úmyslom prekročiť hranice, avšak do zahraničia neodišli, ale dobrovoľne sa vrátili domov. Obvinený A po návrate domov stretol sa so svojimi dvoma známymi P a R, ktorí mu obidvaja dohovárali jeho čin, načo obvinený A prehlásil, že čin už oľutoval a že pôjde na stanicu SNB, kde sa dozná. R chcel odprevadiť obvineného A na stanicu SNB, než sa však tak stalo, bol obvinený A zatknutý. Po právnej stránke krajský súd mal za to, že obvinení B, C a D sa síce dohovorili, že odídu do zahraničia a vykonajú teroristické akcie, nemali však vypracovaný podrobný plán, akcie nevykonali a od úteku do zahraničia upustili. Škodlivý následok nevznikol a preto podľa záveru krajského súdu trestnú činnosť obvinených je možno posúdiť iba ako založenie organizácie v úmysle podvracať ľudovodemokratické štátne zriadenie v zmysle § 80 ods. 1 tr. zák. (v znení pred novelou). Dotyčne obvineného A došiel krajský súd k záveru, že u tohoto obvineného je treba brať do úvahy ustanovenie § 64 tr. zák. o

účinnnej ľútosti, lebo tento obvinený skôr, než vznikol škodlivý následok z trestného činu, o trestnom čine urobil dobrovoľné oznámenie orgánu SNB. Podľa názoru krajského súdu nezáleží na tom, že obvinený A vypovedal na SNB až po svojom zatknutí, lebo – ako to vyplýva z výpovede svedkov P a R – tento obvinený bol odhodlaný ísť na SNB ešte pred svojim zatknutím. Tento rozsudok stal sa právoplatným.

Najvyšší súd na sťažnosť pre porušenie zákona podanú predsedom Najvyššieho súdu zrušil rozsudok krajského súdu pokiaľ ním boli obvinení B, C a D uznaní vinnými trestným činom združovania proti republike podľa § 80 tr. zák. (v znení pred novelou) a pokiaľ ním bol obvinený A oslobodený od obžaloby pre trestný čin velezrady podľa § 78 ods. 1 písm. c), ods. 2 písm. a) tr. zák. (v znení pred novelou) a tomuto súdu nariadil, aby vec v rozsahu zrušenia znova prejednal a rozhodol.

Odôvodnenie:

Rozsudkom krajského súdu bol porušený zákon.

Podľa § 64 ods. 1 písm. a), b) tr. zák. (v znení pred novelou) trestnosť velezrady a združovania proti republike zaniká, ak páchatel škodlivý následok trestného činu dobrovoľne zamedzil alebo napravil, alebo ak urobí o trestnom čine dobrovoľné oznámenie v čase, keď sa škodlivému následku trestného činu mohlo ešte zabrániť. Oznámenie je treba urobiť prokurátorovi alebo orgánu národnej bezpečnosti. Obvinený A žiadnu z týchto podmienok účinnej ľútosti nesplnil. Nesprávny je záver krajského súdu, že pre splnenie podmienok účinnej ľútosti stačilo, že mal obvinený úmysel ísť na SNB skôr, než bol zatknutý. Z výpovede svedkov P a R ostatne ani neplynie, že by obvinený mal úmysel oznámiť rozsah celej trestnej činnosti, teda aj skutočnosť, že okresm úteku za hranice sa spojil s Ďalšími spoločníkmi k teroristickým akciám. Krajský súd prehliadol, že spoločníci obvineného boli zaistení a doznali sa už v dňoch 9. a 10. októbra 1950, zatiaľ čo obvinený A prišiel domov až 13. októbra 1950, kedy už celá trestná činnosť bola bezpečnostným orgánom známa, takže mohli prikrčiť aj k zatknutiu a usvedčeniu obvineného A.

Nesprávny je názor krajského súdu, že ešte nevznikol škodlivý následok, ktorý by bolo treba zamedzovať alebo napravovať. Chránené spoločenské vzťahy sú konaním páchatela u niektorých trestných činov zasadené už tým, že je spôsobené nebezpečenstvo škody, ako napr. u spolčenia. Ide o tzv. trestné činy ohrožovacie. Spôsobenie skutočnej poruchy nie je znakom týchto trestných činov, pričom však nie je vylúčené, že skutočná porucha nastane a je potom posudzovaná ako tzv. ťažší následok z hľadiska obzvlášť priťažujúcich okolností, alebo ako iný prísnejší trestný čin. Za škodlivý následok u spolčenia je treba považovať už nebezpečie, že ciele spolčením účastníkov sledované, budú jednotlivými účastníkmi realizované jednotlivými útokmi. Predpokladom účinnej ľútosti je, aby páchatel buď škodlivý následok sám dobrovoľne zamedzil alebo napravil [§ 64 ods. 1 písm. a) tr. zák.], alebo aby urobil o trestnom čine dobrovoľné oznámenie prokurátorovi alebo orgánu národnej bezpečnosti v čase, keď sa škodlivému následku trestného činu mohlo ešte zabrániť [§ 64 ods. 1 písm. b) tr. zák.]. tiež v tomto druhom prípade je účelom účinnej ľútosti zamedzenie alebo napravenie škodlivého následku trestného činu, pričom oznámenie trestného činu prokurátorovi alebo orgánu národnej bezpečnosti je prostriedkom na splnenie tohto účelu zo strany orgánu, ktorému bol trestný čin páchatelom oznámený. Z tohto hľadiska preto nie je rozdiel medzi predpokladom uvedeným v § 64 ods. 1 písm. a) tr. zák. a predpokladom uvedeným v § 64 ods. 1 písm. b) tr. zák. Preto tiež stačí splnenie iba jedného z týchto dvoch predpokladov.

Ak preto páchatel neurobí oznámenie podľa § 64 ods. 1 písm. b) tr. zák., musí sám škodlivý následok zamedziť alebo napraviť. U spolčenia k trestnému činu, keď zostalo iba na spolčeníu a trestný čin ešte nebol realizovaný (u velezrady, ak zostalo pri činnosti uvedenej v § 78 ods. 2 tr. zák.) zamedzenie alebo napravenie škodlivého následku trestného činu záleží v tom, že páchatel urobí všetko, aby účastníci spolčenia upustili od trestnej činnosti, ku ktorej sa spojili..

V súdenom prípade však obvinený A tento škodlivý následok nezamedzil ani nenapravil, napr. tým, že by prehovoril účastníkov spolčenia, aby ustali od trestnej činnosti, a neurobil o trestnom čine ani oznámenie. Škodlivý následok ich spolčenia bol napravený bezpečnostnými orgánmi tým, že bez pomoci obvineného A účastníkov spolčenia včítanie obvineného A zaistili. K ich práci obvinený A žiadnou aktívnou činnosťou neprispel a škodlivý následok bol zamedzený event. napravený z dôvodov ležiacich mimo dosah obvineného A. Keď krajský súd si nesprávne vyložil podmienky účinnej ľútosti, porušil zákon v ustanovení § 64 ods. 1 tr. zák. Pokiaľ obvinený A podľa svedectva svedkov P a R pojal rozhodnutie oznámiť sa bezpečnostným orgánom, hoci mu nebolo známe, že trestná činnosť jeho spoločníkov je už bezpečnostným orgánom známá, mohol k tomu súd prihliadnuť iba pri výmere trestu ako k okolnosti, ktorá značne znižuje stupeň nebezpečnosti činu pre spoločnosť.

Nesprávny je však tiež záver krajského súdu, že zo skutočnosti, že spoločníci spolčenia napokon neodišli za hranice republiky a že plánované teroristické akcie neuskutočnili, je možno dovodzovať, že konali v úmysle iba podvracať ľudovodemokratické štátne zriadenie republiky. Závažnosť plánovaných teroristických akcií a úmysle páchatelov získať tak zásluhy u Američanov v okupačnej zóne Nemecka, sú jasným dokladom o úmysle účastníkov spolčenia zapojiť sa do radov zradnej zahraničnej emigrácie za účelom rozvracania a nie iba podvracania spoločenských vzťahov uvedených v ustanovení § 78 tr. zák. Skutočnosť, že zostalo iba pri spolčení, nemôže nič zmeniť na tom, že spolčenie podľa zámeru páchatelov smerovalo priamo proti existencii chránených spoločenských vzťahov a že cieľom spolčenia nebolo iba podvracanie, t. j. poškodzovanie a oslabovanie týchto spoločenských vzťahov. Keby došlo k uskutočňovaniu plánovaných akcií a cieľov účastníkov spolčenia, neišlo by už iba o velezradné spolčenie, ale o trestný čin velezrady podľa prvého odseku § 78 tr. zák. Keď krajský súd posúdil činnosť páchatelov iba ako trestný čin združovania proti republike podľa § 80 ods. 1 tr. zák. (pred novelou), porušil zákon v ustanovení § 78 ods. 1 písm. c), ods. 2 písm. a) tr. zák. (v znení pred novelou).

Bolo preto treba nezákonný rozsudok krajského súdu v celom rozsahu zrušiť. Pri novom projednaní veci bude musieť krajský súd prihliadnuť na ustanovenie § 78 tr. zák. v znení novely. Plánovanie teroristických akcií za účelom uvedeným v § 78 ods. 1 tr. zák. je možno pokladať za zvlášť nebezpečné konanie. Ustanovenie § 78 ods. 2 tr. zák. v znení novely vzhľadom na trestnú sadzbu je však priaznivejšie, než ustanovenie § 78 ods. 2 tr. zák. (v znení pred novelou) a preto treba použiť tohto ustanovenia (§ 12 tr. zák.).